
 Ulkomaalaistaustaisten marjan-
 poimijoiden ammatillinen kartoitus

 Etelä-Savon TE-keskus
(Heinäkuu 2009)

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	1
Johtopäätöksiä	2
Johdanto	3
Marjanpoimijoiden profiilit	4
Ikä- ja sukupuolijakaumat	4
Siviilisäätö- ja perheen kokojakauma	5
Synnyinmaa- ja kansalaisuusjakauma	6
Työ ja koulutus	7
Ammattialat	8
Ammatit	10
Työkokemus vuosissa	11
Koulutus	12
Koulutusalat	13
Työnteko Suomessa ja kielitaito	14
Aiempi työkokemus Suomessa	15
Kiinnostus työskennellä vakituisesti Suomessa	16
Koulutusta vastaavan työn kiinnostavuus	17
Työn etsiminen Suomesta	18
Valmius muuttaa Suomeen vakituisen työpaikan takia	19
Kiinnostus työskennellä, opiskella ja muuttaa Suomeen	20
Kielitaito	21
Tiedonsaanti marjanpoimijan työstä	22

Tiivistelmä

- **Lähes kaksi kolmasosaa ulkomaalaisista marjanpoimijoista on alle 25-vuotiaita**
- Kaksi kolmasosaa marjanpoimijoista asuu kotimaassaan yhden hengen taloudessa. Marjanpoimijoista lähes 40 % on opiskelijoita.
- **Lähes kolme neljäsosaa ulkomaisista marjanpoimijoista tulee Venäjältä ja vajaa neljännes Ukrainasta**
- **Opettajat, myyjät ja rakennusmiehet tyypillisimmät ammatit**
- Suonenjoen seudulla työskentelevistä ulkomaisista marjanpoimijoista noin 14 % työskentelee tai on työskennellyt opetusalailla. Opettajien palkkataso Venäjällä ja todennäköisesti myös sen naapurimaissa on keskimääräistä alhaisempi. Kesälomallaan heillä on myös aikaa käydä hakemassa lisäansioita Suomen puolelta. Tämän vuoksi tämän ammattiryhmän työssä käyviä edustajia marjanpoimijoissa on opiskelijoiden jälkeen eniten.
- Marjanpoimijoista noin 14 % työskentelee tai on työskennellyt kaupallisella alalla ja noin 10 % työskentelee tai on työskennellyt rakennusalailla. Näillä molemmilla ammattialoilla taantuman aiheuttama työllisyystilanteen heikentyminen kotimaassa on todennäköisesti lisännyt halukkuutta tulla töihin marjatilalle Suomeen. Erityisesti rakennusalailla työskennelleillä on usein pitkä ammatillinen tausta.
- Marjatilalle työhön tulevien ammattikirjo on kuitenkin laaja. Työntekijöiden joukossa on lääkäreitä, ATK-suunnittelijoita, lakimiehiä ja toimittajia.
- **Pysyvä työskentely Suomessa kiinnostaa kaikkia ammattiryhmiä**
- Suomessa työskentely ja Suomeen pysyvästi muuttaminen kiinnostaa koulutustaustasta ja ammattiasemasta riippumatta vähintään joka toista Suomessa marjanpoimijana työskentelevää ulkomaalaista.
- Sisä-Savon marjapelloilla työskenteli heinäkuussa 2009 varovasti arvioiden parisen sataa maa- ja metsätalouden sekä saman verran kaupallisen alan osaajaa, jotka ovat potentiaalisia työperäisiä maahanmuuttajia. Koulutusalan ja rakennusalan osaajista potentiaalisia työperäisiä maahanmuuttajia voisi olla 150 – 200 henkilöä ja muilla ammattialoilla joitakin kymmeniä henkilöitä.
- **Suomessa houkuttaa korkea palkkataso sekä ekologinen ja turvallinen asuinympäristö**
- Suomessa houkuttaa työntekijöitä erityisesti korkea palkkataso sekä ekologinen ja turvallinen asuinympäristö. Koska valtaosa marjanpoimijoista on nuoria ja perheettömiä, myös uusien kokemusten saaminen voi olla usein syynä muuttaa työn perässä maahan.
- **Yhteys sukulaisiin sekä kieli- ja kulttuuriongelmat rajoittavat halukkuutta maahanmuuttoon**
- Merkittävimmät maahanmuuttoa rajoittavat tekijät ovat yhteydenpidon vaikeutuminen sukulaisiin sekä kieli- ja kulttuurierot kotimaan ja Suomen välillä.

Johtopäätöksiä

- Koska suurimmat maahanmuuttohalukkuutta rajoittavat tekijät ovat yhteydenpito sukulaisiin sekä kieli- ja kulttuurierot, on luontevinta hakea potentiaalisia maahanmuuttajia rajan lähialueilta. Tällöin kulttuurierot eivät ole niin suuret kuin kauempaa Suomeen tultaessa ja yhteydenpito sukulaisiin onnistuu helpommin.
- Valtaosa marjanpoimijoista on yksinasuvia nuorukaisia, jolloin puolison työnsaanti ei nouse suureksi haasteeksi rekrytoitaessa marjanpoimijoita työperäisiksi maahanmuuttajiksi Suomeen. Englanninkielen taito on myös hyvä alle 25-vuotiaiden keskuudessa ja heidän halukkuutensa saada uusia kokemuksia lisää valmiutta muuttaa työn perässä Suomeen. Nuorten työkokemus ei luonnollisestikaan ole kovin pitkä, mutta he ovat usein korkeasti koulutettuja
- Rakennusallalla on tällä hetkellä käynnissä KIRAKE-hanke, jossa mm. suunnitellaan koulutusta rakennusalan työvoiman turvaamiseksi tulevaisuudessa. Rakennusalan tarpeista ja yhteistyömahdollisuuksista kannattaa olla yhteydessä Rakennusteollisuus RT:n Lahti-Kymen piiriin, jolla on vetovastuu KIRAKE-hankkeessa.
- Erityisesti Itä-Suomessa on tarvetta myös vähittäiskaupassa ja matkailupalveluyrityksissä venäjänkielentaitoisista asiakaspalvelijoista. TAK Oy:n vuonna 2008 tekemän yritys­kyselyn mukaan yli 200 työpaikalla Itä-Suomessa oli tarvetta venäjän kieltä erinomaisesti tai äidinkielenään puhuvista myynnin ja markkinoinnin ammattilaisista. Todennäköisesti näistä marjanpoimijoina Suomessa työskentelevistä kaupallisen alan osaajista ainakin osa täyttäisi suomalaisten työnantajien tarpeet.

Johdanto

• Marjatilat ja marjojen viljelyala

- Suomessa oli Maa- ja Metsätalousministeriön Tietokeskuksen mukaan vuonna 2008 noin 2 300 marjatilaa, joiden yhteenlaskettu viljelyala oli noin 6 300 hehtaaria. Suomenjoen seudulla on 201 marjatilaa, joiden yhteenlaskettu viljelyala on 800 ha. Suomen marjataloista 8,7 % ja viljelyalasta 12,7 % sijaitsee siis Suomenjoen seudulla. Mansikan osuus Suomenjoen seudun viljelyalasta on 550 ha, vadelman osuus 80 ha ja muiden marjojen osuus 180 ha. Tilan ulkopuolisia työntekijöitä palkataan pääasiassa mansikan ja vadelman poimintaan.

• Ulkomaiset marjanpoimijat

- Helsingin Sanomien mukaan Suomeen tulee ulkomailta noin 12 000 marjanpoimijaa vuosittain. Suuri osa heistä on lähialueilta (HS 28.2.2009). Suomenjoen seudulla työskentelee kesäisin 2500 - 3000 marjanpoimijaa, joista 90 % on ulkomaa-laaisia.
- Marjataloilla työskentelevien ulkomaa-laisten lisäksi Suomeen tulee marjanpoimijoita ulkomailta poimimaan metsämarjoja. MTV:n uutisten mukaan vuonna 2006 Suomen marjametsissä oli noin parituhatta ulkomaa-laista poimijaa, joista valtaosa oli tulut Thaimaasta (Kymmenen uutiset 29.07.2006).

• Tutkimuksen tarkoitus

- Tällä tutkimuksella selvitettiin Suomenjoen seudun marjataloilla marjanpoimijoina työskentelevien ulkomaa-laisten ammatillista taustaa, koulutustasoa sekä kiinnostusta työskennellä Suomessa myös muutoin kuin kausiluonteisesti.
- Tulosten pohjalta voidaan arvioida työvoimapotentiaalia eri ammattialoille marjanpoimijoiksi tulevien ulkomaa-laisten keskuudessa.

• Tutkimuksen tilaaja

- Tutkimuksen on tilannut Etelä-Savon TE-keskuksen hallinnoima 'Itä-Suomi aktiivisen maahanmuuttopolitiikan pilottialueeksi (M14)' -hanke.

• Tutkimuksen toteutus

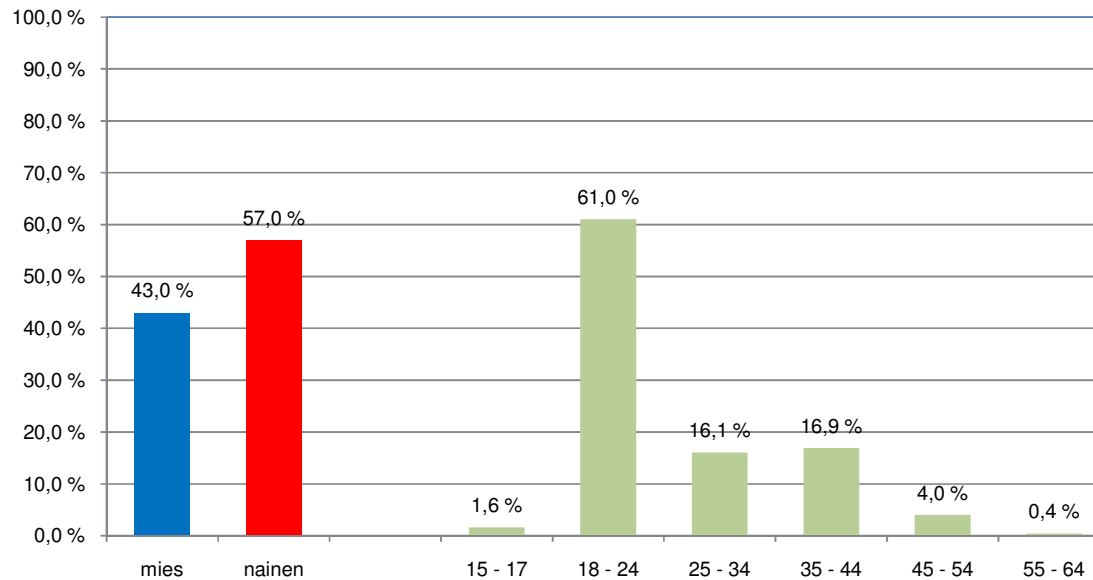
- Tutkimus toteutettiin informoituna kyselynä siten, että tutkija jatkoi kysymyslomakkeet vastaajille, ohjeisti heitä vastaamaan kyselyyn ja keräsi täytetyt kysymyslomakkeet pois.
- Kyselyt toteutettiin heinäkuun 13. ja 14. päivinä kuudella otokseen valitulla marjatalolla Sisä-Savossa. Näillä tiloilla työskentelee vuosittain 320 – 430 marjanpoimijaa.
- Vastaajien määrä, 252 henkilöä, on noin 10 % Suomenjoen seudulla työskentelevistä ulkomaa-laista marjanpoimijoista.
- Tutkimuksen käytännön toteutuksesta vastasi Tutkimus- ja Analysointikeskus TAK Oy.
- Tutkimuksen toteuttamista on edesauttanut Suomenjoen seudun marjanviljelijäyhdistys ry:n toiminnanjohtaja Ilkka Voutilainen, josta hänelle lämmin kiitos.

• Tulosten luotettavuus

- 252 henkilön otosta voidaan pitää riittävän suurena tulosten luotettavuuden kannalta. Virhemarginaali prosenttiluvuissa on enintään 5,9 %.
- Vastaajat vastasivat kyselyyn itsenäisesti eikä lomakkeissa kysytty vastaajan nimeä. Lisäksi heille painotettiin, että kyselyn avulla kerätään taustatietoa Suomessa työskentelevien marjanpoimijoiden ammattiosaamisesta sekä toiveista tulevaisuuden kehittämistoimintaa varten. Näin ollen vastaajien voidaan arvioida vastanneen kysymyksiin totuudenmukaisesti.

Marjanpoimijoiden profiilit

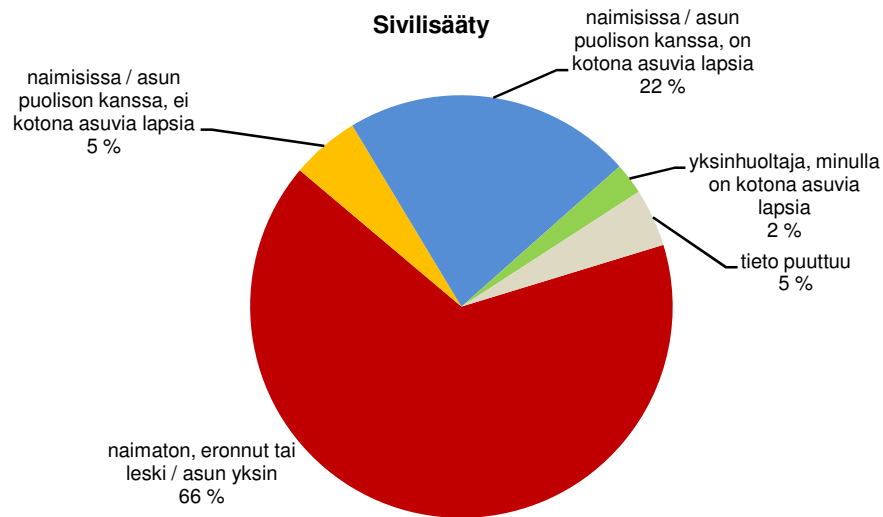
Ikä- ja sukupuolijakaumat

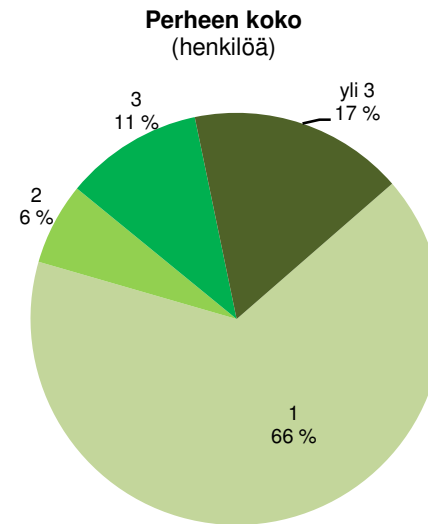
Kuva 1. Vastaajien ikä- ja sukupuolijakauma (n=249)

Naisten osuus marjanpoimijoista on vain hieman miesten osuutta suurempi. Toisaalta lähes kaksi kolmasosaa marjanpoimijoista on iältään 18-24 –vuotiaita.

Siviilisäätö- ja perheen kokojakauma

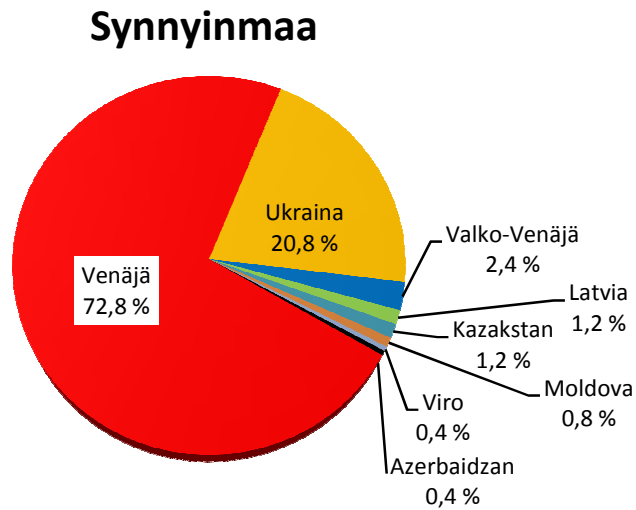
Kuva 2. Vastaajien siviilisäätö (n=249)

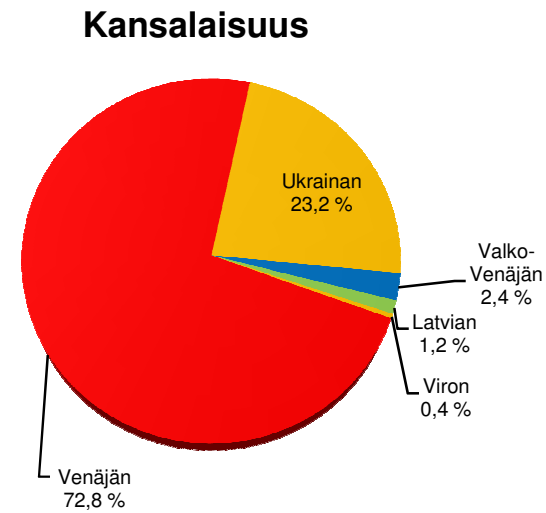
Kuva 3. Vastaajien perheen koko (n=249)

Kaksi kolmasosaa vastanneista on perheettömiä yksin asuvia. Vain yhdellä neljästä marjanpoimijasta on kotona asuvia lapsia

Synnyinmaa- ja kansalaisuusjakauma

Kuva 4. Vastaajien synnyinmaa (n=249)

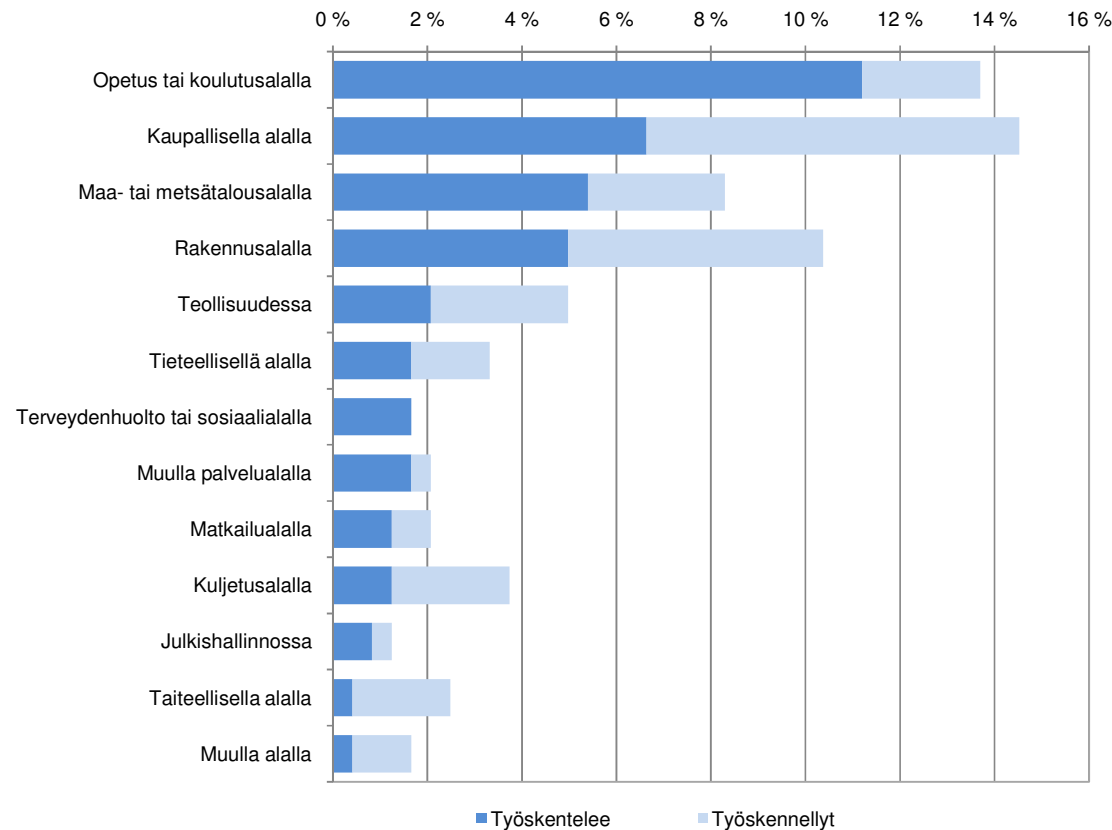
Kuva 5. Vastaajien kansalaisuus (n=249)

Lähes kolme neljästä ulkomaalaisesta marjanpoimijasta tulee Venäjältä. Ukrainan kansalaisia poimijoista on vajaa neljännes.

Työ ja koulutus

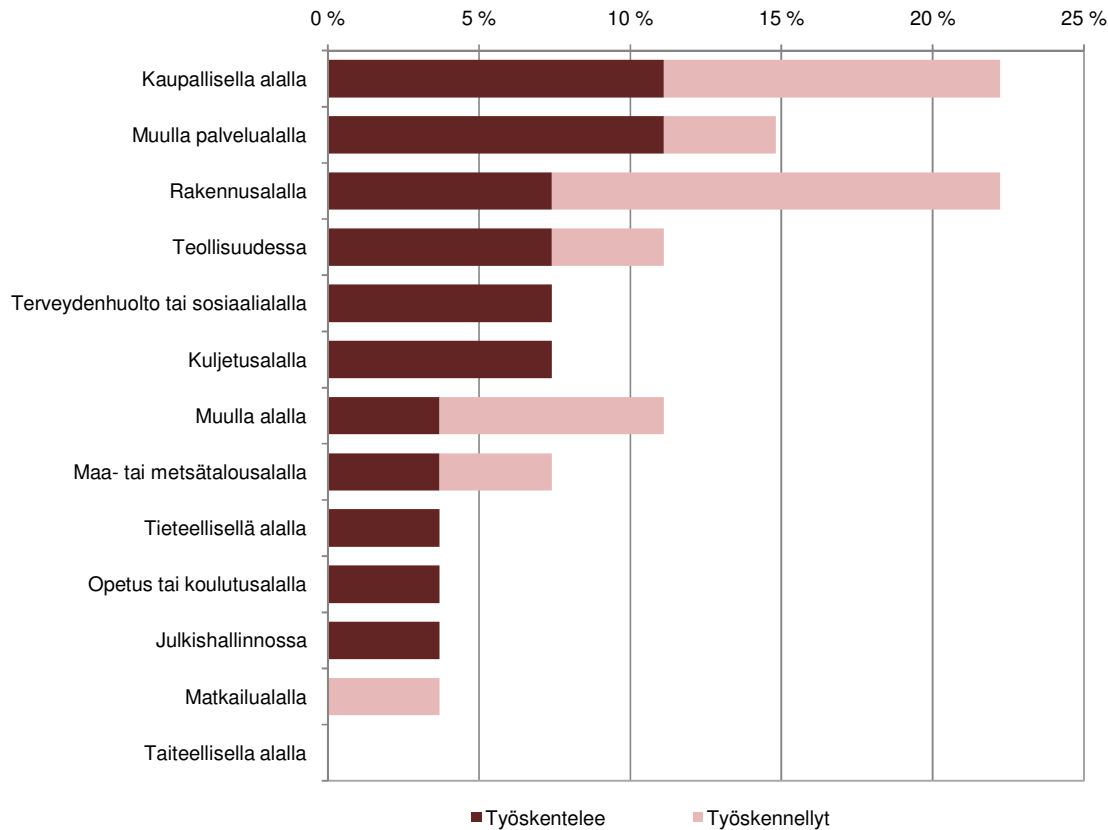
Ammattialat

Millä alalla työskentelet tai olet työskennellyt kotimaassasi?
(% marjanpoimijoista; N = 241)

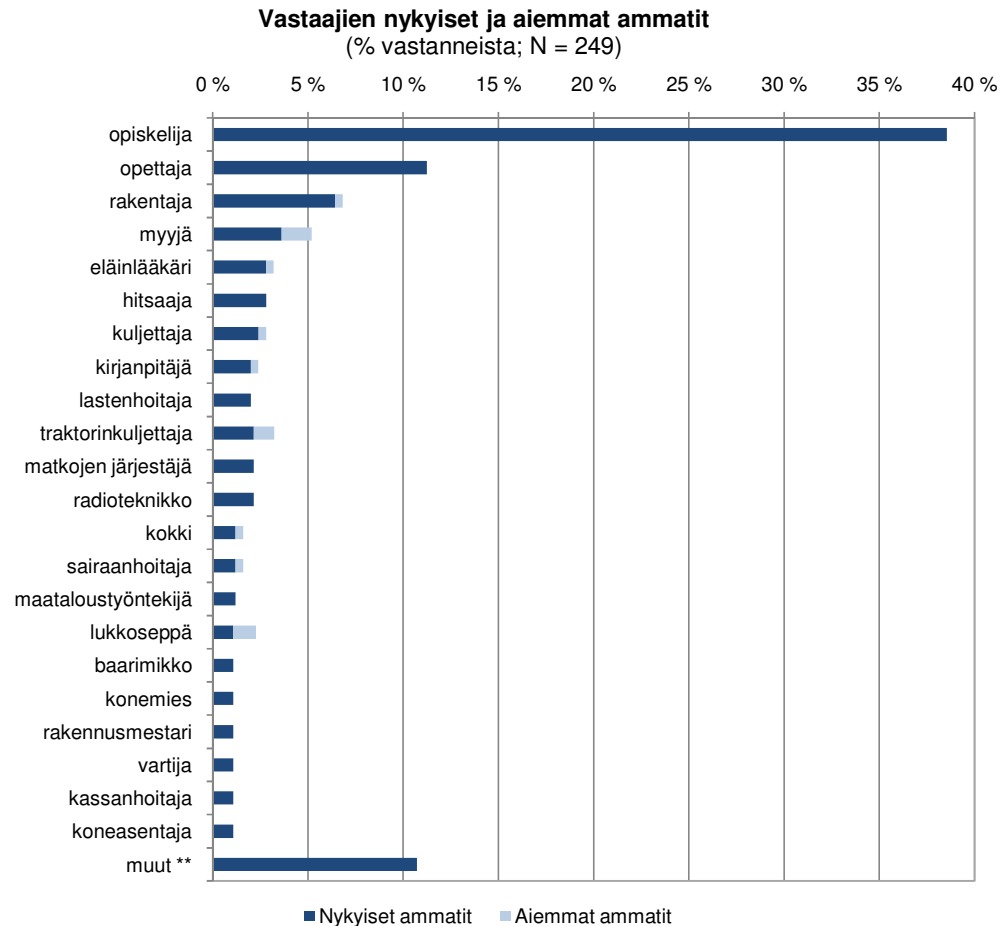
- Vastanneista 75 (31 %) ilmoitti, ettei hänellä ole tällä hetkellä työtä kotimaassaan ja 75 (31 %) ilmoitti työskentelevänsä jollakin mainituista ammattialoista. Vastanneista 91 (37 %) ilmoitti olevansa opiskelija.
- Viereisestä kuviosta puuttuvat ne opiskelijat, jotka eivät työskentele opintojensa ohella ja jotka eivät myöskään aiemmin ole työskennelleet millään ammattialalla.
- Kovin moni kysymykseen vastanneista ei ole vaihtanut ammattialaa. Kuvassa näkyvät eri aloilla aiemmin työskennelleet vastaajat ovat siis useimmiten jääneet työttömiksi.
- Noin 11 % marjanpoimijoista työskentelee opetus tai koulutusalailla. Opettajien keskipalkka esimerkiksi Venäjällä oli toukokuussa 13 400 ruplaa (alle 300 euroa), mikä on 5 500 ruplaa venäläisten keskiansiota alhaisempi. Tämä sekä pitkä kesäloma selittävät opettajien kiinnostuksen tulla marjanpoimijoiksi Suomeen.
- Kaupalliselta alalta on kokemusta noin 14 %:lla marjanpoimijoista. Kaupalliselta alalta ja rakennusalaalta marjanpoimijoiksi tulevien suurta määrää selittää heikko työllisyystilanne kotimaassa.

Millä alalla puolisisi työskentelee tai on työskennellyt kotimaassasi?
(% vastanneista; N = 27)

- Niistä vastanneista, joilla on puoliso, 9 (33 %) ilmoitti, ettei puolisoalla ole työtä kotimaassa tällä hetkellä.
- Myös puolisoitten kohdalla alan vaihto ei selitä entisen ammattialan suurta osuutta erityisesti kaupallisella ja rakennusalalla. Näillä aloilla työllisyys on vain heikentynyt ja henkilöt ovat jääneet työttömiksi.
- Valtaosa vastaajista (32 henkilöä) ei tiennyt tai halunnut kertoa puolisonsa työtilannetta.
- Vähäisestä vastausten määrästä johtuen vastaajien puolisoitten luvut ovat vain suuntaa antavia.

Ammatit

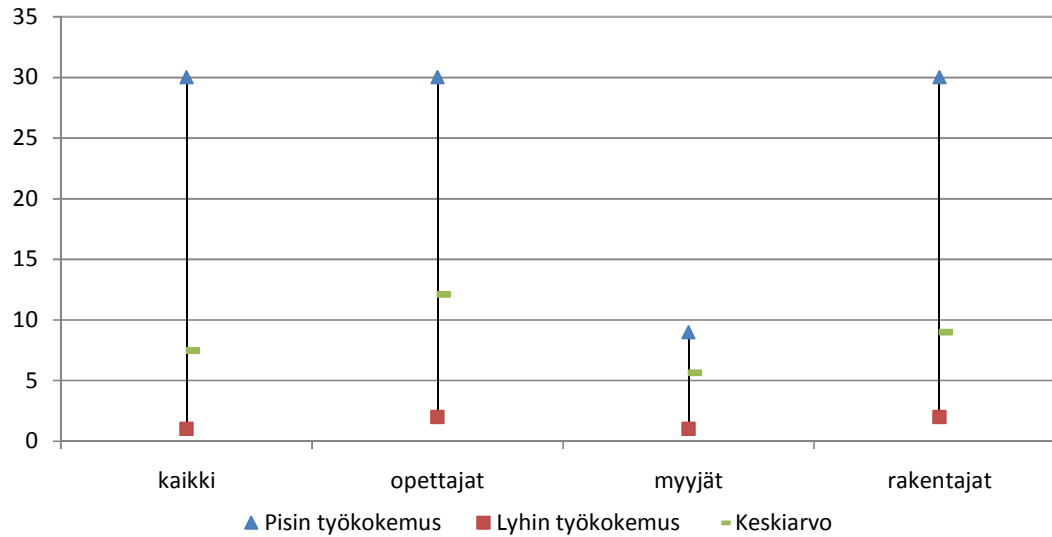
(**) Aiempia muita ammatteja ei ole merkitty kaavioon.

Muut mainitut ammatit olivat (1 kpl jokaista):

- ATK-suunnittelija
- balettimestari
- eläintenhoitaja
- eläkeläinen
- hallintovirkamies
- johtaja
- kielenkääntäjä
- kondiittori
- kotiäiti
- gynekologi
- lakimies
- leipuri
- lääkäri
- maalari
- maatalousinsinööri
- maatalousteknikko
- mainostaja
- mekaanikko
- miliisi
- ompelija
- pankkiiri
- postikonnttorin johtaja
- puunsorvaaja
- rahoituspäällikkö
- sisäkkö
- sosiaalityöntekijä
- suomen kielen kääntäjä
- sähkömies
- eläintäyttäjä
- tarjoilija
- tavarankaskija
- toimittaja

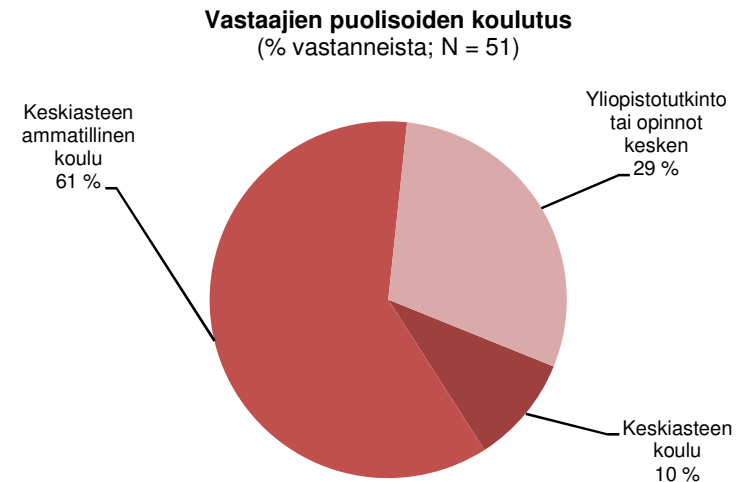
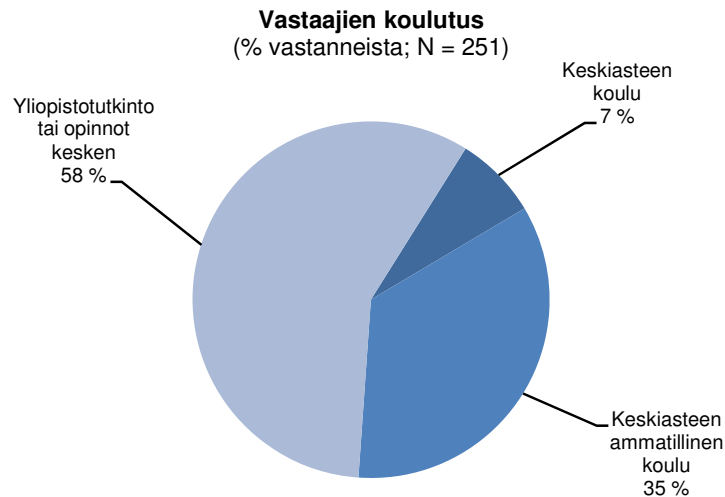
Työkokemus vuosissa

Työkokemus nykyisessä työssä
(vuotta)

- Pisimmät työkokemukset nykyisessä työssä vastaajien joukossa olivat 30 vuotta. Sekä opettajista, että rakentajista löytyi tällaisia henkilöitä.
- Keskimääräinen vastaajan työkokemus nykyisessä työpaikassa oli 7 vuotta.

Koulutus

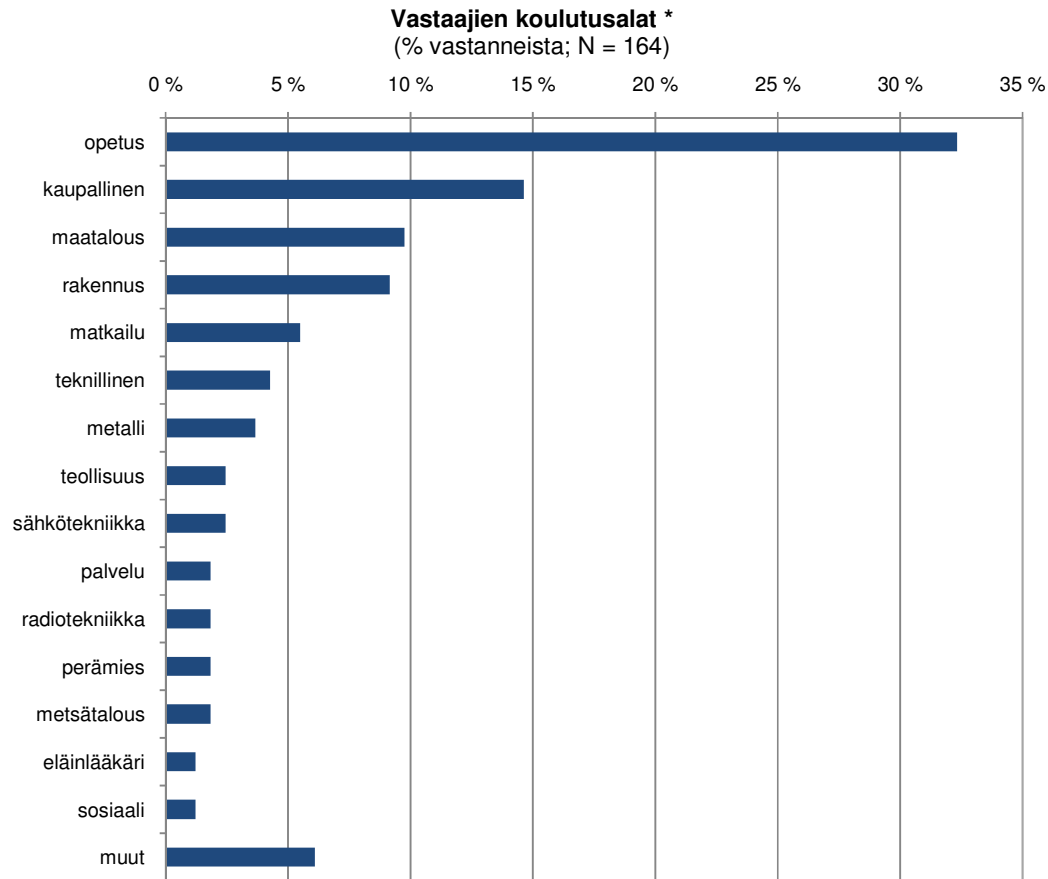
Ainakin Venäjällä ja Valko-Venäjällä peruskoulu kestää nykyisin 11 vuotta. 9 vuoden jälkeen oppilas voi halutessaan siirtyä ammatilliseen koulutukseen. 7 % vastanneista oli käynyt pelkästään peruskoulun. Yliopistotutkinnon suorittaneita tai yliopistossa opiskelevia vastaajista oli 58 % ja keskiasteen ammatillisen koulutuksen runsas kolmannes (35 %) vastaajista.

Vastaajista, joilla on puoliso, 75 % halusi / osasi kertoa, mikä koulutus puolisoilla on.

Vastaajat	Koulutuksen kesto keskimäärin (vuotta)	Aikaa valmistumisesta keskimäärin (vuotta)
Keskiasteen koulu	10,1	3,5
Keskiasteen ammatillinen koulu	3,1	10,8
Yliopistotutkinto tai opinnot kesken	4,8	2,1

Vastaajien puoliset	Koulutuksen kesto keskimäärin (vuotta)	Aikaa valmistumisesta keskimäärin (vuotta)
Keskiasteen koulu	10,0	-
Keskiasteen ammatillinen koulu	2,6	20,0
Yliopistotutkinto tai opinnot kesken	5,5	8,7

Koulutusalat

(*) Kuviossa koulutusalat, joilla N > 1

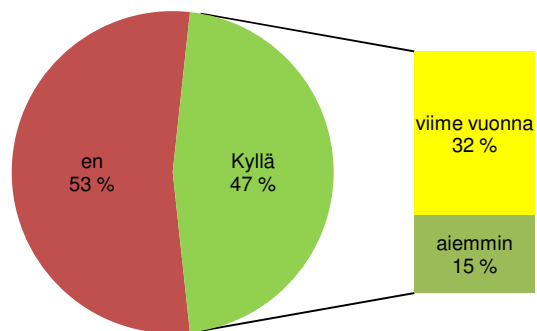
Muut mainitut koulutusalat olivat (1 kpl jokaista):

- ATK-suunnittelija
- energiatalous
- kielenkääntäjä
- kokki
- lakitieteellinen
- leipuri
- metsäteollisuus
- paperiteollisuus
- terveydenhuolto
- tulli

Työnteko Suomessa ja kielitaito

Aiempi työkokemus Suomessa

Oletko aiemmin työskennellyt Suomessa?
(% vastanneista; N = 247)

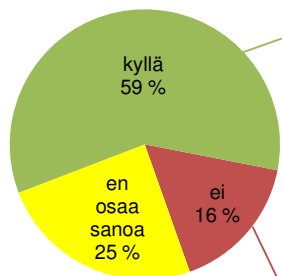
Lähes puolet vastaajista on työskennellyt Suomessa aiemmin.

Heistä:

- Kaksi kolmasosaa on työskennellyt Suomessa edellisen kerran viime vuonna.
- Kaikki ovat olleet marjanpoimijoina.
- Yksikään ei ole tehnyt muita töitä Suomessa.

Kiinnostus työskennellä vakituisesti Suomessa

Kiinnostaisiko sinua työskennellä vakituisesti Suomessa?
(% vastanneista; N = 247)

■ **Minua kiinnostaisi työskennellä vakituisesti Suomessa, koska**

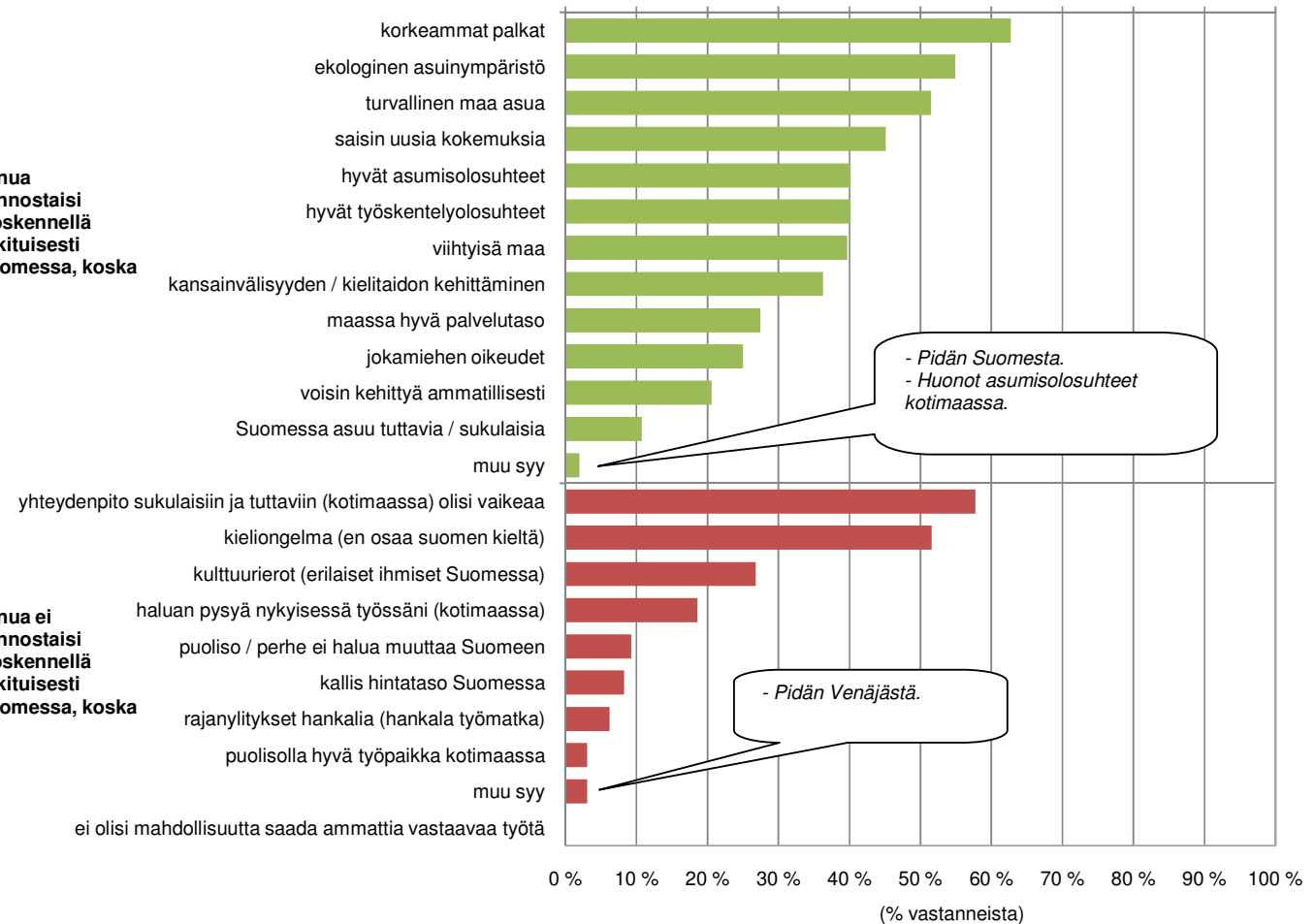
■ **Minua ei kiinnostaisi työskennellä vakituisesti Suomessa, koska**

Yli puolet vastaajista olisi kiinnostuneita työskentelemään vakituisesti Suomessa.

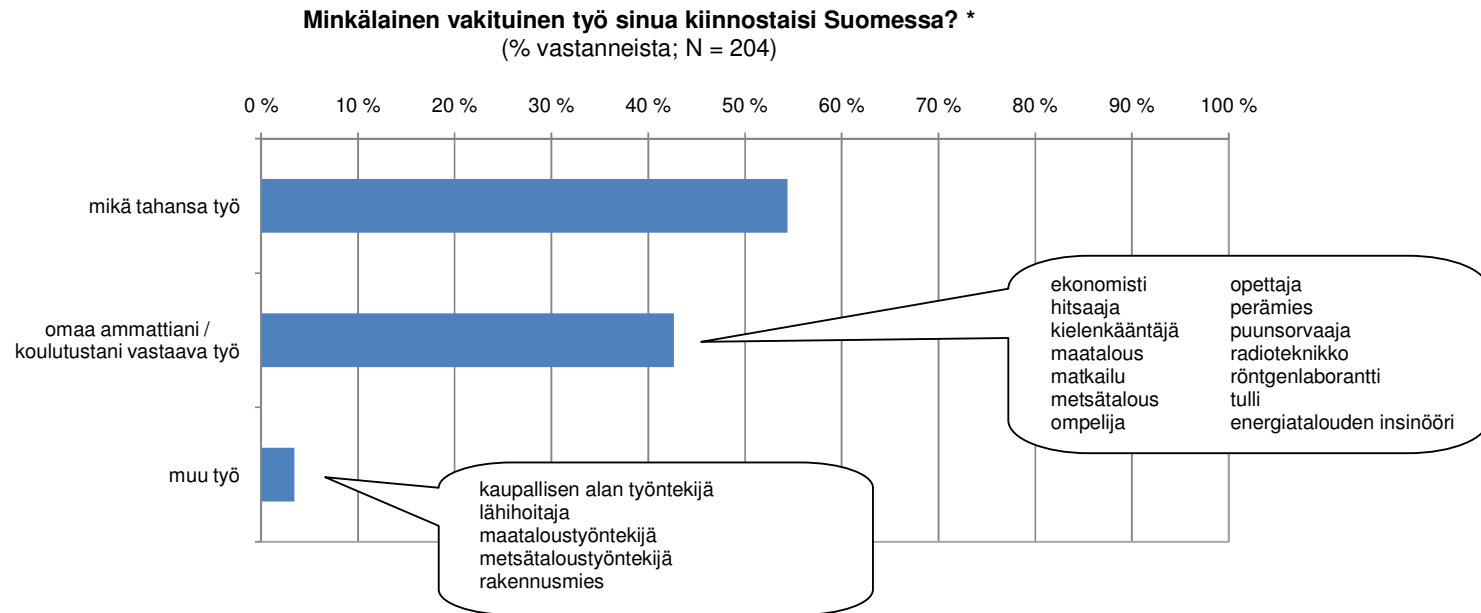
Mm. kaikki maa- ja metsätalouseläällä kotimaassaan työskennelleet ja 75 % alaa opiskelevista haluaisivat työskennellä pysyvästi Suomessa (Liite 1).

Suurimmat syyt ovat korkeammat palkat sekä ekologinen ja turvallinen asuinympäristö.

Suomeen tuloa rajoittavat kieli- ja kulttuurierot sekä yhteydenpito sukulaisiin.

Koulutusta vastaavan työn kiinnostavuus

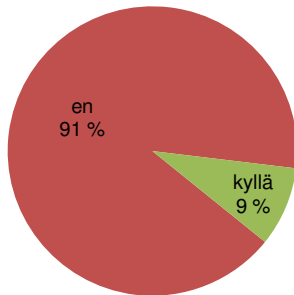

* Kysymykseen vastasivat vain sellaiset henkilöt, jotka ovat kiinnostuneita tai eivät osaa sanoa, ovatko kiinnostuneita työskentelemään vakituisesti Suomessa.

- Yli puolet (54 %) vastaajista olisi valmis tekemään mitä tahansa vakituista työtä Suomessa.
- Vastaajista 43 % olisi kiinnostunut tekemään omaa ammattia / koulutusta vastaavaa työtä Suomessa.

Työn etsiminen Suomesta

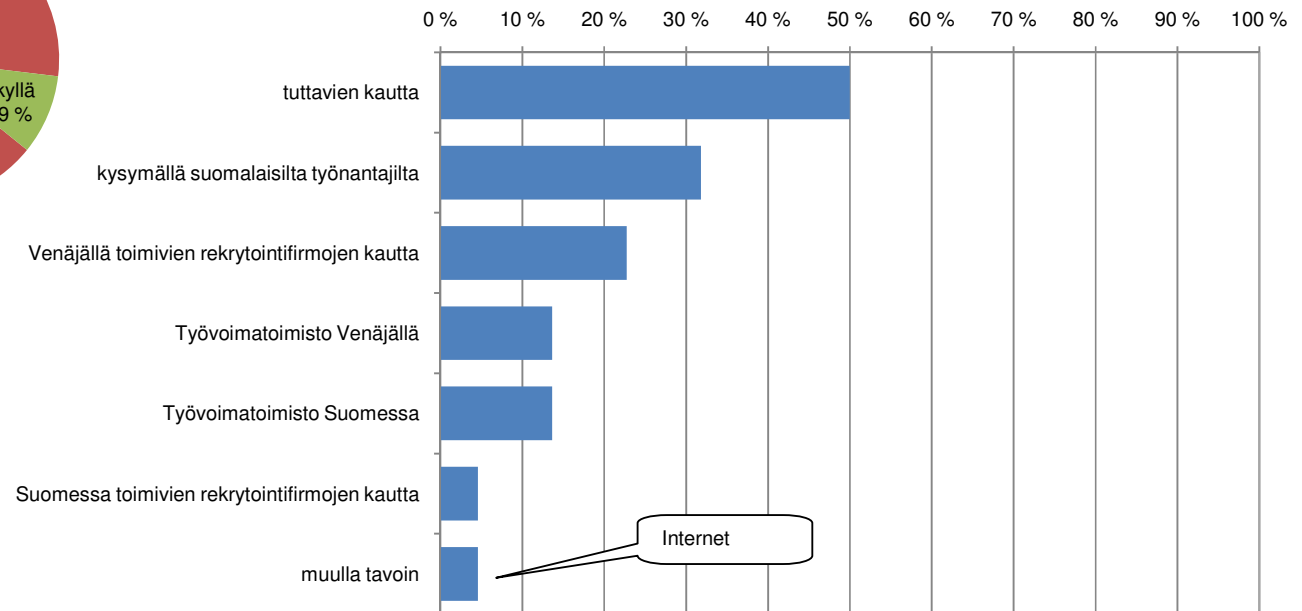
Oletko yrittänyt etsiä vakituista työtä Suomesta?
(% vastanneista; N = 247)

Vaikka 59 % vastaajista olisi kiinnostunut työskentelemään vakituisesti Suomessa, vain 9 % vastaajista on yrittänyt etsiä vakituista työtä Suomesta.

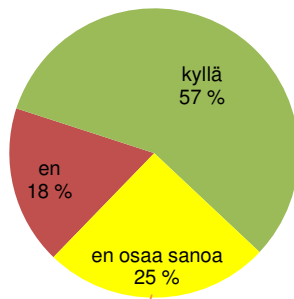
Työttömistä 14 %, työssä olevista 11 % ja opiskelijoista 3 % oli yrittänyt etsiä vakituista työtä Suomesta.

Miten olet yrittänyt etsiä vakituista työtä Suomesta?
(% vastanneista; N = 22)

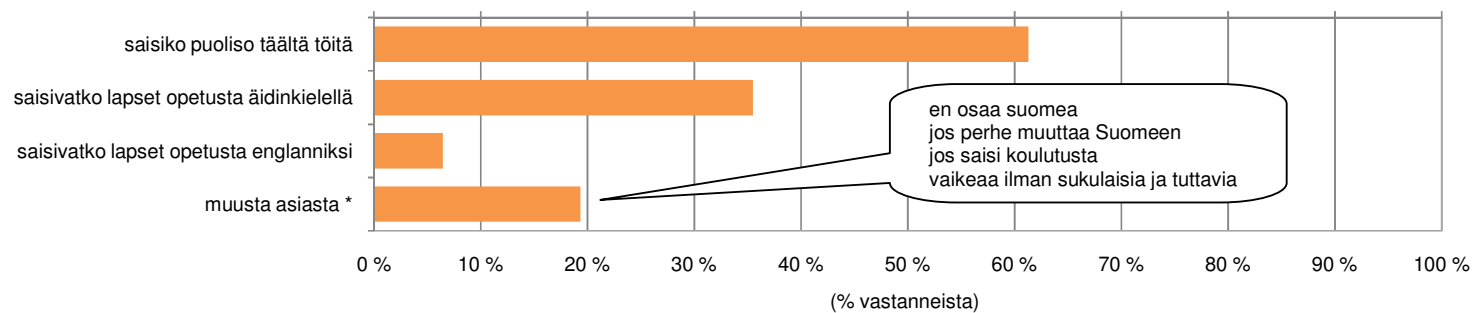

Valmius muuttaa Suomeen vakituisen työpaikan takia

Olisitko valmis muuttamaan Suomeen pysyvästi,
jos saisit täältä vakituisen työn?
(% vastanneista; N = 242)

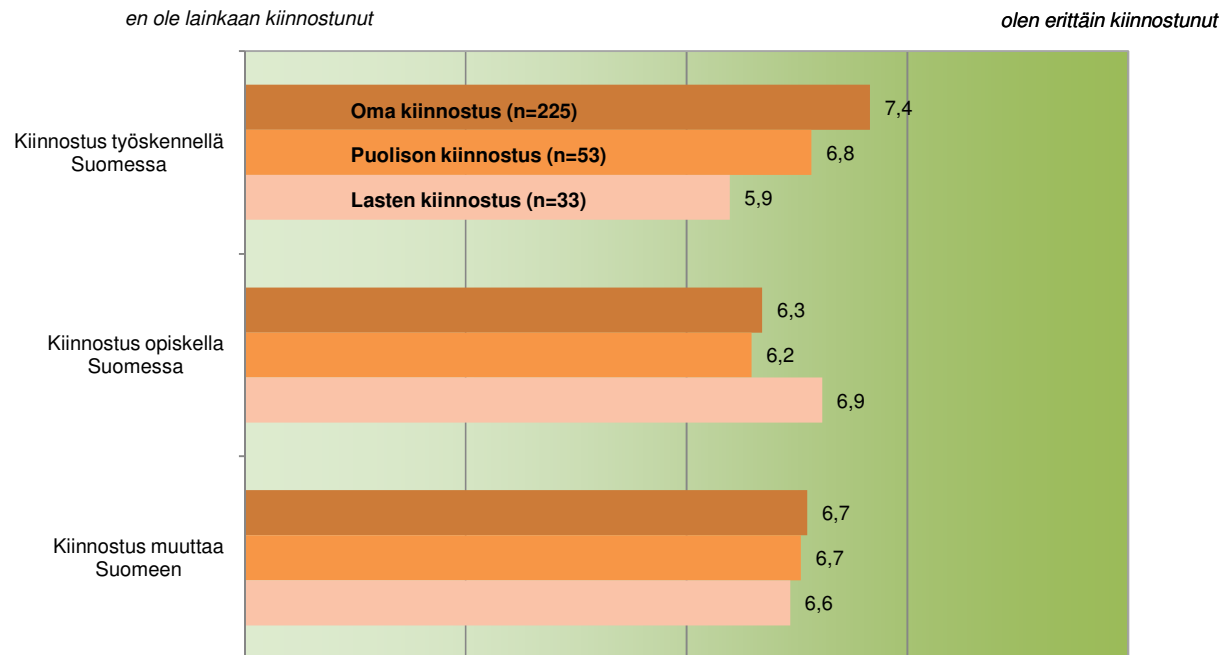
riippuu siitä:

- Yli puolet vastaajista (57 %) olisi valmiita muuttamaan Suomeen pysyvästi, jos saisivat täältä vakituisen työn.
  - o Tämä vastaa jotakuinkin niiden vastaajien määrää, jotka olisivat kiinnostuneita työskentelemään vakituisesti Suomessa (59 %).
  - o Vastaajista, joita kiinnostaisi työskennellä vakituisesti Suomessa, 79 % olisi valmis muuttamaan Suomeen, jos saisi täältä vakituisen työn.
- Suomeen muuttamisen merkittävimpanä ehtona pidetään puolison työnsaantia.

Kiinnostus työskennellä, opiskella ja muuttaa Suomeen

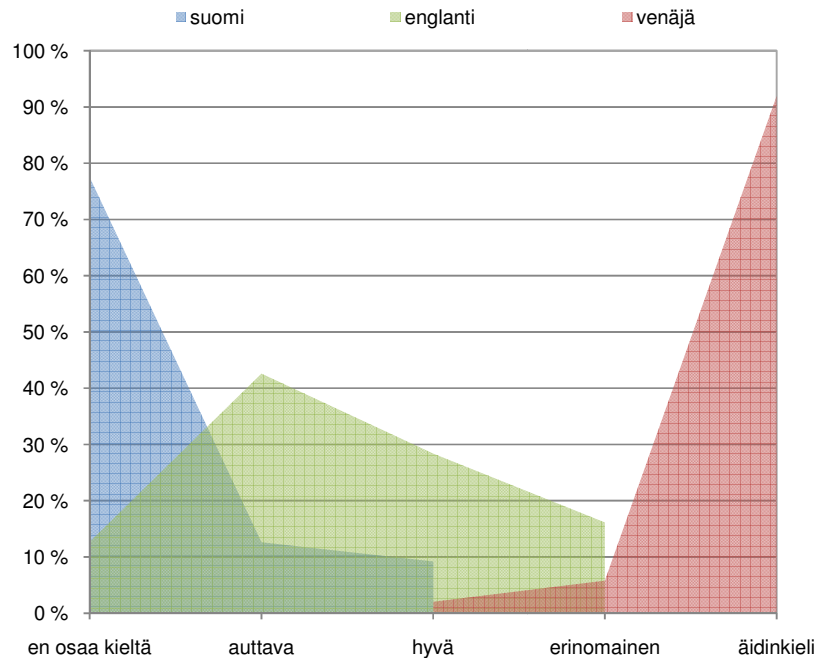
**Arvioi omaa ja mahdollisten muiden perheenjäsenesi kiinnostusta
työskennellä, opiskella ja muuttaa Suomeen**
(keskiarvo 1 - 10; 10=erittäin kiinnostunut)

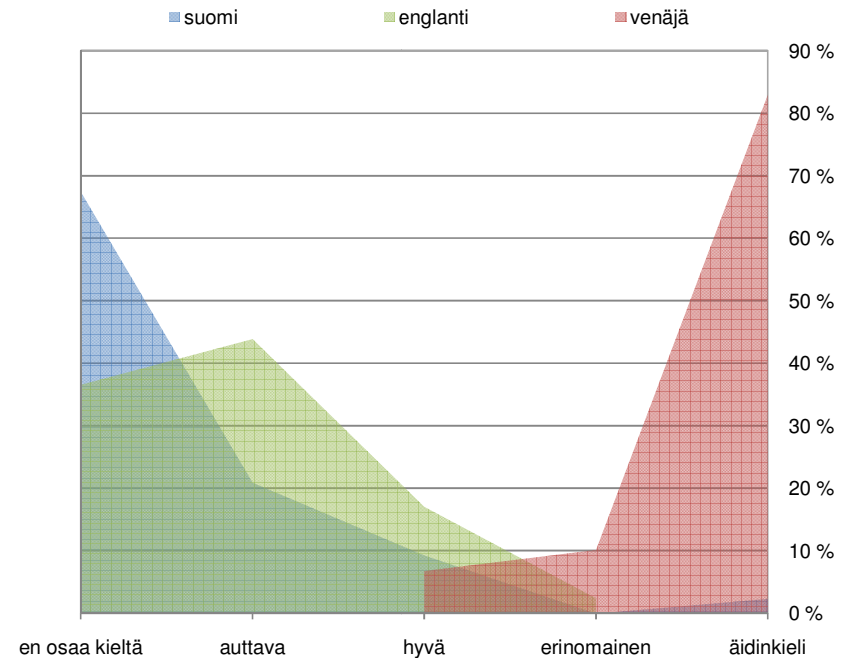
- Vastaajat arvioivat oman kiinnostuksen työskennellä Suomessa suuremmaksi kuin puolisonsa ja lastensa kiinnostuksen työskennellä Suomessa.
- Lasten kiinnostus opiskella Suomessa arvioitiin korkeimmaksi.
- Kiinnostus muuttaa Suomeen arvioitiin suurin piirtein yhtä korkeaksi koko perheellä.

Kielitaito

Arvioi mikä on oma osaamisen taso seuraavissa kielissä?
 (% vastanneista; N = 204 - 239)

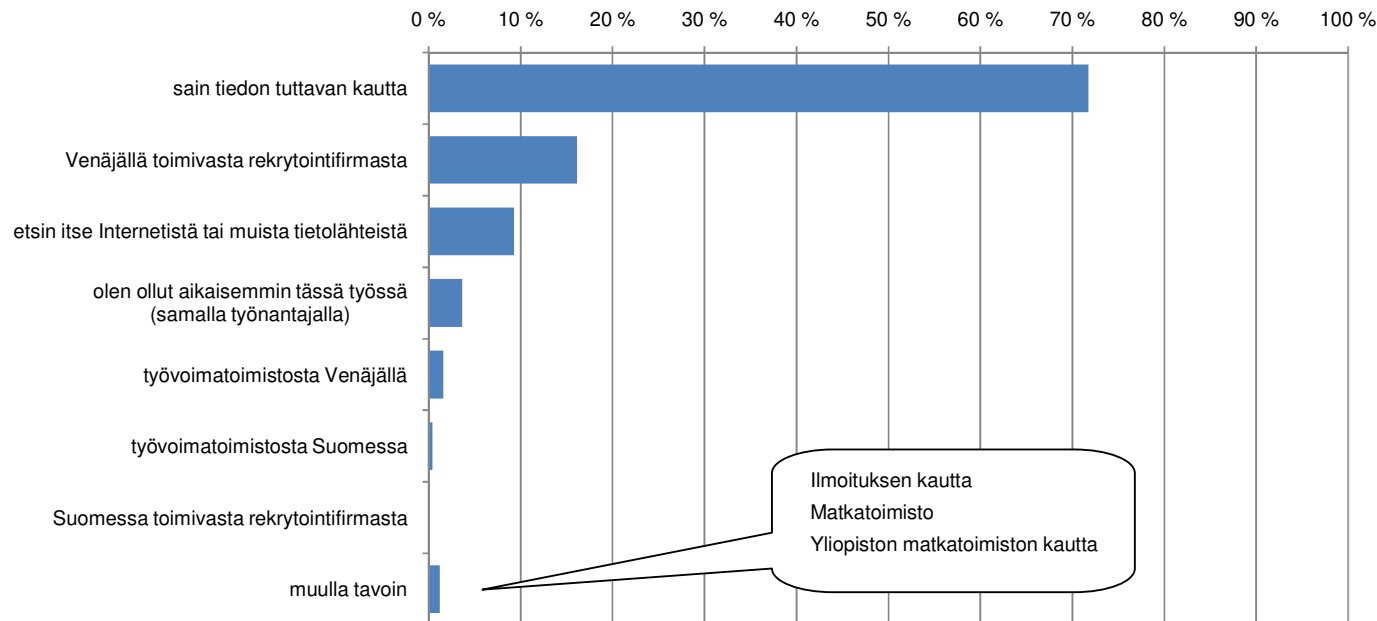
Arvioi mikä on puolisosasi osaamisen taso seuraavissa kielissä?
 (% vastanneista; N = 41 - 49)

- Vastaajista 92 % puhuu venäjää äidinkielenään.
- Jokainen vastaajista puhuu vähintään hyvää venäjää.
- Yli 40 % vastaajista puhuu englantia mielestään hyvin tai erinomaisesti. Yli 34-vuotiaista hyvin englantia puhuu kuitenkin vain 4 % (Liite 2).
- Vastaajista noin viidennes (22 %) puhuu suomea auttavasti tai hyvin.
- Eniten mainitut muut kielet, joita vastaajat ja puolisosat puhuvat, olivat bulgaria (14 henkilöä), saksa (13), ukraina (8) ja valkovenäjä (6).
- Muita vastaajien mainitsemia kieliä puhutaan keskimäärin hyvin tai erinomaisesti.

Tiedonsaanti marjanpoimijan työstä

Miten sait tietoa tästä marjanpoimijan työstä / miten löysit työpaikan?
(% vastanneista; N = 248)

- Lähes kolme neljäsosaa (72 %) sai tiedon työpaikasta tuttavan kautta.
- Noin joka kuudes (16 %) löysi työpaikan Venäjällä toimivan rekrytointifirman avulla.

Liite 1 Kiinnostus työskennellä Suomessa pysyvästi ammatti- ja koulutusalan mukaan

ammattiala (työskentelee tai on työskennellyt)	ei kiinnostu	kiinnostaa	en osaa sanoa	n
Maa- tai metsätalousalalla	0 %	100 %	0 %	19
Matkailualalla	0 %	78 %	22 %	9
Taiteellisella alalla	0 %	75 %	25 %	4
Muulla palvelualalla	0 %	75 %	25 %	8
Teollisuudessa	8 %	75 %	17 %	12
Rakennusalalla	0 %	72 %	28 %	25
Julkishallinnossa	0 %	67 %	33 %	3
Tieteellisellä alalla	0 %	60 %	40 %	5
Muulla alalla	0 %	60 %	40 %	5
Kuljetusalalla	40 %	60 %	0 %	5
Kaupallisella alalla	20 %	57 %	23 %	35
Terveystieteiden tai sosiaalialalla	25 %	50 %	25 %	4
Opetus tai koulutusalan	22 %	47 %	31 %	32

koulutusala	ei kiinnostu	kiinnostaa	en osaa sanoa	n
kielenkääntäjä	0 %	100 %	0 %	1
kokki	0 %	100 %	0 %	1
lakitieteellinen	0 %	100 %	0 %	1
leipuri	0 %	100 %	0 %	1
metsätalous	0 %	100 %	0 %	3
paperiteollisuus	0 %	100 %	0 %	1
perämies	0 %	100 %	0 %	3
tulli	0 %	100 %	0 %	1
voimatalous	0 %	100 %	0 %	1
matkailu	11 %	89 %	0 %	9
metalli	0 %	83 %	17 %	6
rakennus	7 %	80 %	13 %	15
sähkötekniikka	0 %	75 %	25 %	4
maatalous	19 %	75 %	6 %	16
radiotekniikka	0 %	67 %	33 %	3
teknillinen	0 %	57 %	43 %	7
opetus	20 %	51 %	29 %	51
sosiaali	50 %	50 %	0 %	2
kaupallinen	29 %	46 %	25 %	24
teollisuus	0 %	25 %	75 %	4
ATK-suunnittelija	0 %	0 %	100 %	1
eläinlääkäri	0 %	0 %	100 %	2
palvelu	0 %	0 %	100 %	3
terveydenhuolto	0 %	0 %	100 %	1
metsäteollisuus	100 %	0 %	0 %	1

Liite 2. Vastaajien suomen ja englannin kielitaito

		Sukupuoli			Ikä			Kansalaisuus			Oma koulutus		
		Total	Mies	Nainen	alle 25	25 - 34	yli 34	Venäjän	Ukrainan	Muu	Keskias- teen koulu	Keskiasteen ammatti- nen koulu	Yliopistotutkin- to tai opinnot kesken
suomen kielitai- toni	en osaa kieltä	77,9%	75,9%	79,5%	81,9%	60,6%	77,4%	74,4%	91,9%	80,0%	100,0%	72,3%	78,0%
	auttava	12,3%	14,9%	10,3%	8,0%	33,3%	12,9%	13,5%	8,1%	10,0%	,0%	18,5%	11,0%
	hyvä	9,3%	9,2%	9,4%	9,4%	6,1%	9,7%	11,5%	,0%	10,0%	,0%	9,2%	10,2%
	erinomainen	,5%	,0%	,9%	,7%	,0%	,0%	,6%	,0%	,0%	,0%	,0%	,8%
	äidinkieli	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%
englannin kielitaitoni	en osaa kieltä	12,8%	7,1%	16,8%	6,9%	16,1%	32,0%	11,3%	21,2%	,0%	7,7%	20,3%	9,9%
	auttava	42,9%	42,9%	42,9%	38,6%	48,4%	64,0%	43,1%	54,5%	,0%	53,8%	45,8%	40,5%
	hyvä	28,1%	39,3%	20,2%	32,4%	32,3%	4,0%	28,8%	18,2%	60,0%	30,8%	22,0%	30,5%
	erinomainen	16,3%	10,7%	20,2%	22,1%	3,2%	,0%	16,9%	6,1%	40,0%	7,7%	11,9%	19,1%
	äidinkieli	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%
	n=	203	84	119	145	31	25	160	33	10	13	59	131